

Krigshistorie og jubileumsfeiring

GUNVOR GJESSING

Fremdeles finnes det nytt å fortelle om forholdet mellom Sverige og Norge under den annen verdenskrig. I fem år er det blitt gransket av fire historikere fra de to landene, og over nyttår gir de i fellesskap ut sitt materiale i bokform. Lørdag blir et sammendrag presentert på Voksenåsen, som fyller 30 år og som har lagt opp et jubileumsprogram.

Historikerne er professor Wilhelm Carlgren, førsteamanuensis Tor Arne Barstad, fil. dr. Kersti Blidberg og fil. dr. Anders Berge. Alle kommer til Voksenåsen for å presentere sine bidrag. De har funnet frem til nye fakta om motstandsbevegelsens forbindelser med Sverige og nye perspektiver på den svenske regjeringens forhold til den norske London-regjeringen. De bringer også inn nyanser i oppfatningen av de to fasene som Sveriges nøytralitet gjennomgikk og påpeker at ikke alt lar seg innordne under overskriftene pro-tysk og pro-alliert nøytralitet.

I den første fasen fantes det en svensk utenrikspolitisk opposisjon mot den svenske nøytralitetspolitikken. Da ble også den humanitære hjelpen til Norge etablert, nokså uavhengig av krigskonjunktorene, og siden fulgte den sitt eget utviklingsmønster, fremgår det av historikernes materiale.

Forholdet mellom de to land må bedømmes på forskjellige plan. Distanse forble nok størst på regjeringsplanet, der ikke bare saklige motsetninger virket inn, men også en psykologisk avstand som ble forsterket av den geografiske, mener historikerne.

Et annet prosjekt som blir presentert lørdag, gjelder undervisning i norsk for svenske lærerstuderenter. Hittil har det eksistert på forsøksbasis, nå

blir det nedfelt i programmet for neste år i form av fire ukelange kurser, forteller Karin-Ida Roos, kultursekretær og koordinator på Voksenåsen. Et tilsvarende opplegg for nordmenn i Sverige begynner å komme i gang.

Voksenåsen, Norges nasjonalgave til Sverige, har i årenes løp gitt over 2000 svenske stipendiater muligheten til å studere forskjellige sider av norsk kultur- og samfunnsliv. 60-70 seminarer er blitt arrangert i årenes løp, og nye planlegges, deriblant en serie om Norge, Sverige og det nye Europa. På det praktiske plan skal det også skje noe, ifølge Karin-Ida Roos: Ambassadør Lennart Bodström vil lede en arbeidsgruppe som skal få has på «idiotreglene», de frustrerende problemer som oppstår når nordmenn og svensker krysser grensen og blir utsatt for byråkratiets forskjellige tolkninger av regelverket.

«Voksenåsen skal bli et åndelig kraftsentrum», sa statsminister Tage Erlander da han overtok Voksenåsen på vegne av det svenske folk i 1960. Til feiringen av jubileet kommer utdanningsminister Bengt Göransson og hans norske kollega Gudmund Hernes.

Andre regjeringsmedlemmer, Sveriges og Norges ambassadører og veteraner fra okkupasjonstiden deltar også.